

Öz-Bak?m Gücü Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). Öz-Bak?m Gücü Ölçe?i. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28708>

Özet

Öz-Bakım Gücü Ölçeği, bireylerin kendi sağlıklarını sürdürme ve geliştirmedeki yeteneklerini devalendirmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu spesifik ölçek, **Besey Ören** ve **Nevin Enç** tarafından 2014 yılında, özellikle uzun süreli diyaliz tedavisi gören Türk hastalarda öz-bakım gücünü ölçmek üzere geliştirilmiş ve psikometrik testlerden geçirilmiştir. Ölçek, **Öz-Bakım Açık Hemşirelik Teorisi** (Orem Teorisi) çerçevesinde, kronik hastalık yönetimi bakımında bireyin kendi kendine yeterlilik düzeyini tespit etmeyi hedefler. Elde edilen veriler, hemşirelik müdahalelerinin planlanmasında ve hastaların yaşam kalitesinin iyileştirilmesinde kritik rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Öz-Bakım Gücü, Diyaliz Hastaları, Ölçek Geliştirme, Kronik Hastalık Yönetimi, Hemşirelik, Öz Bakım Teorisi, **Psikometrik Test**.

Yazarlar

Besey Ören, Nevin Enç

Amaç

Ölçeğin temel amacı, Türkiye'deki uzun süreli diyaliz hastalarının Öz-Bakım Gücü (Self-Care Agency) düzeylerini güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçebilecek, kültürel olarak uyarlanmış bir araç sunmaktır. Kronik böbrek yetmezliği (KBY) gibi uzun süreli tedavi gerektiren durumlarda, hastanın tedaviye uyumu ve günlük yaşam aktivitelerini yönetme becerisi hayati önem taşır. Bu ölçek, bu becerileri standardize edilmiş bir yöntemle değerlendirerek, sağlık profesyonellerine bireyselleştirilmiş bakım planları oluşturma konusunda yardımcı olmayı amaçlamıştır.

Geliştirme çalışması, **Öz-Bakım Açık Hemşirelik Teorisi**'nin temel prensiplerine dayanarak, hastanın kendi sağlığını koruma, sürdürme ve iyileştirme kapasitesini (yani öz-bakım gücünü) belirlemeyi hedeflemiştir. Bu tür bir değerlendirme, hastaların eğitim ve destek ihtiyaçlarının belirlenmesinde bir başlangıç noktası sağlar.

Yapı (Ölçülen Psikolojik Yapı)

Öz-Bakım Gücü Ölçeği'nin ölçtüğü temel yapı, **Öz-Bakım Gücü**'dür. Bu yapı, Dorothea Orem'in hemşirelik teorisindeki merkezi kavramlardan biridir ve bir bireyin, kendi hayatını, sağlığını ve refahını korumak için gerekli olan öz-bakım gereksinimlerini karşılamak üzere gerçekleştirdiği eylemleri ifade eder. Öz-bakım gücü sadece fiziksel yetenekleri değil, aynı zamanda bilişsel, motivasyonel ve duygusal yeterlilikleri de kapsar.

Öz-Bakım Gücü, özellikle kronik hastalığı olan bireylerde, hastalığın yönetimi, diyet kısıtlamalarına uyum, ilaç rejimini takip etme ve duygusal stresle başa çıkma gibi karmaşık görevleri yerine getirme becerisini içerir. Ölçek, bu çok boyutlu yapıyı yakalamak ve hastanın başımsızlığını ne ölçüde sürdürebildiğini saptamak üzere tasarlanmıştır.

Geçerlik

Ören ve Enç (2014) tarafından yürütülen geliştirme çalışmasında, ölçeğin geçerlik çalışmaları detaylı olarak incelenmiştir. Ölçeğin **kapsam geçerliliği** (Content Validity), uzman görüşleri alınarak sağlanmıştır. Uzmanlar, maddelerin ölçülmek istenen yapıyı temsil etme derecesini değerlendirmişlerdir.

Ayrıca, ölçeğin **yapı geçerliliği** (Construct Validity) Faktör Analizi yöntemleri kullanılarak test edilmiştir. Bu analizler, maddelerin teorik olarak beklenen alt boyutlar altında toplanıp toplanmadığını incelemiştir. Çalışma, ölçeğin diyaliz hastalarında öz-bakım gücünü geçerli bir şekilde ölçtüğünü gösteren sonuçlar sunmuştur, ancak spesifik geçerlik katsayıları (örneğin, faktör yükleri) orijinal kaynağa başvurularak teyit edilmelidir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik (Reliability) değerlendirmesi, iç tutarlılık (Internal Consistency) yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İç tutarlılık, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ne ölçüde ölçtüğünü gösterir ve genellikle **Cronbach Alfa katsayısı** ile ifade edilir.

Ören ve Enç'in çalışması, Öz-Bakım Gücü Ölçeği'nin diyaliz hastaları popülasyonunda yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu ortaya koymuştur. Yüksek alfa katsayısı, ölçek maddelerinin tutarlı ve güvenilir bir ölçüm sağladığını işaret eder. Güvenirlik sonuçları, ölçeğin klinik ve araştırma ortamlarında stabil ve tekrarlanabilir sonuçlar üretebileceğini göstermektedir.

Faktör Analizi

Öz-Bakım Gücü Ölçeği'nin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla gerçekleştirilen Faktör Analizi (Factor Analysis), ölçeğin çok boyutlu bir yapıyı temsil ettiğini ortaya koymuştur. Keşfedici Faktör Analizi (Exploratory Factor Analysis - EFA) ve/veya Doğrulayıcı Faktör Analizi (Confirmatory Factor Analysis - CFA) yöntemleri kullanılarak, ölçek maddelerinin hangi alt boyutlar altında gruplandırıldığını belirlenmiştir.

Bu faktörler genellikle **Öz-Bakım Yeterliliği**, **Bilgi ve Farkındalık** ve **Hastalık Yönetimi Motivasyonu** gibi bileşenleri içerir. Faktör yapısının netleştirilmesi, ölçeğin teorik temeli olan Örem'in Öz Bakım Teorisi ile uyumlu olup olmadığını doğrulamıştır.

Enstrüman

Test Type: Geliştirme (Developmental Scale). Türkiye'deki diyaliz hastalarına özgü psikometrik özellikler dikkate alınarak geliştirilmiştir.

Format: Genellikle Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılarak öz bildirim şeklinde uygulanır. (Orijinal çalışmada spesifik derecelendirme bilgisi belirtilmemiştir, ancak geliştirme ölçekleri genellikle 4 veya 5 noktalı Likert formatında kullanılır.)

Language Available: Türkçe

Population Group: Kronik Böbrek Yetmezliği (KBY) hastaları.

Age Group: Yetişkin (Adults).

Population Details: Uzun süreli diyaliz tedavisi gören hastalar.

Test Methodology: Öz bildirim (Self-report) anketi. Klinik veya araştırma ortamlarında bireylerin kendi algılarını ölçmek için kullanılır.

Anahtar Kelimeler

Öz-Bakım Gücü, Hemodiyaliz, Kronik Böbrek Yetmezliği, Psikometri, Öz Bildirim Ölçeği, Türkçe Ölçek, Hemşirelik Araştırması.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Mevcut değil.

Affiliation Email addresses: Besey Ören'e ait iletişim e-posta adresi: besey_oren@yahoo.com

Correspondence Address: İlgili yazar Besey Ören.

Çizimler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin geliştirme yılı **2014**'tür. Ölçeğin kullanımı ve telif hakları hakkında detaylı bilgi almak için sorumlu yazar Besey Ören ile iletişime geçilmesi önerilir.

Ölçeğin orijinal makalesi ve ek dokümanları aşağıdaki bağlantılardan indirilebilir:

Orijinal PDF makalesine buradan ulaşılabilir: onlinelibrary.wiley.com

Ölçeğin orijinal PDF dosyası: [the-self-care-agency-scale-toad.pdf](#)

Ölçeğin orijinal Word (DOCX) dosyası: [oz-bakim-gucu-olcegi-toad.docx](#)

Kaynaklar

Ölçeğin geliştirilmesine dair birincil referans şudur:

Ören, B. & Enç, N. (2014). Development and psychometric testing of the self-care agency scale for patients undergoing long-term dialysis in Turkey. *Journal of Renal Care* 40(4), 266-273.

Öz-Bakım Gücü Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin maddeleri, sağlanan kaynak içerikte yer almamaktadır. Maddelerin tam listesi için lütfen orijinal akademik makaleye (Ören & Enç, 2014) veya sorumlu yazar ile iletişime geçiniz.

ARABPSYCHOLOGY.COM